

FIȘĂ CONCEPT DE PROIECT #AAC-007

ELABORAREA STUDIULUI DE OPORTUNITATE PRIVIND REGIONALIZAREA SERVICIILOR DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE ÎN UTA GĂGĂUZIA

MLPS project co-financed

Implemented by

1: CONTEXT:

Regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare reprezintă una dintre prioritățile majore ale Programului Regional Sectorial în domeniul alimentării cu apă și canalizare pentru UTA Găgăuzia pentru perioada 2018-2025.

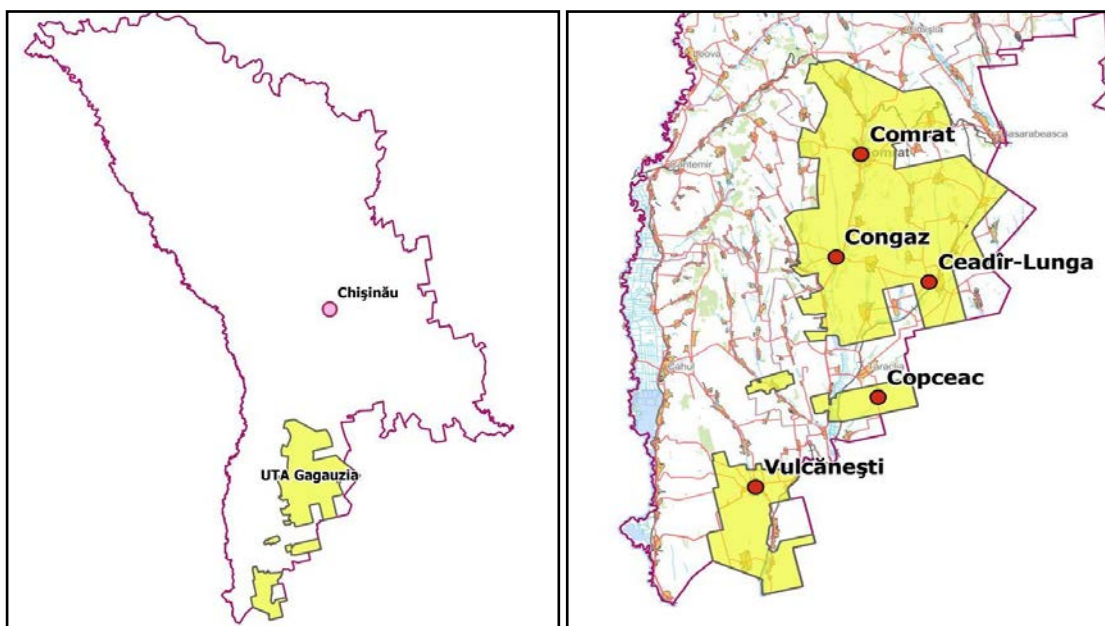
Prima etapă în inițierea și conceperea politicii de regionalizare a serviciilor de apă și canalizare în UTA Găgăuzia îl constituie elaborarea unui Studiu de Oportunitate, care urmează să evalueze posibilitățile economice, financiare, tehnice și organizatorice de cooperare a autorităților publice locale și regionale și să propună scenariul optim de promovare a regionalizării serviciilor AAC în UTA Găgăuzia.

Programul Regional Sectorial în domeniul alimentării cu apă și canalizare pentru UTA Găgăuzia, aprobat de Consiliul Regional pentru Dezvoltare Regională la 5 iulie 2018, a fost elaborat de Agenția de Dezvoltare UTA Găgăuzia cu asistența financiară și metodologică a Proiectului GIZ "Modernizarea Serviciilor Publice Locale" și se bazează pe o analiză complexă a situației curente în sector, în concordanță cu principalele documente de dezvoltare strategică națională, regională și locală:

- ✓ Strategia națională de alimentare cu apă și sanitație [2014-2028]
- ✓ Strategia națională de mediu [2014-2023]
- ✓ Strategia națională de dezvoltare regională [2016-2020]
- ✓ Strategia de dezvoltare regională a UTA Găgăuzia [2017-2020]
- ✓ Strategia de dezvoltare socio-economică a UTA Găgăuzia [2017 – 2022]
- ✓ Strategia de dezvoltare socio-economică a or. Vulcănești [2017-2022]

2: LOCALIZARE:

Acest Studiu de Oportunitate va aborda întreg teritoriul Regiunii de Dezvoltare UTA Găgăuzia, inclusiv localitățile proxime din Regiunea de Dezvoltare Sud a Republicii Moldova.

Unitatea Teritorială Administrativă (UTA) Găgăuzia este situată în partea de sud-est a Republicii Moldova și se învecinează cu Ucraina în partea sa sudică. Centrul administrativ al regiunii este municipiul Comrat. Teritoriul UTA Găgăuzia este fragmentat în mai multe părți (cuprinde teritoriul raioanelor Comrat și Ceadâr-Lunga amplasate în partea de sud-est, raionul Vulcănești amplasat în partea de sud și satele Copceac și Carbalia amplasate între localitățile raionului Taraclia).

Suprafața totală a regiunii este de 1,848 km² sau 5,4 % din suprafața totală a Republicii Moldova, fiind cea mai mică regiune ca mărime din cele 4 regiuni de bază ale Republicii Moldova. În cadrul regiunii este o singură administrație publică locală de nivel doi și 26 administrații publice locale de nivelul întâi, care cuprind 23 localități rurale, 2 municipii și un oraș.

Populația totală prezentă a Regiunii UTA Găgăuzia constituie 151 mii de locuitori sau 4,6% din populația țării. Densitatea populației - 88 de persoane pe 1 km².

Regiunea are trei raioane: Comrat, Ceadâr-Lunga și Vulcănești. În componența Găgăuziei intră două municipii, un oraș, trei comune și douăzeci de sate și constituie aproximativ 2,9 % din numărul total de localități al țării. În ultimii 10 ani, populația prezentă a regiunii este într-o ușoară scădere de circa 0,25% pe an, atât în zona urbană cât și în cea rurală. (sursa: Biroul Național de Statistică a RM)

Majoritatea populației locuiește în zona rurală, aproximativ 62,6% sau 93,0 mii de locuitori, iar în zona urbană locuiesc circa 58,1 mii de cetățeni, ce constituie 37,4% din populația totală. Din populația rurală, 57,0% locuiesc în localități mai mari de 5.000 de persoane, în localități cu o populație între 3.000 și 5.000 de persoane locuiesc 29,0% și în localități de până la 3.000 de persoane locuiesc circa 14,0% din populația rurală. Populația urbană locuiește în 3 orașe: Comrat, Ceadâr-Lunga și Vulcănești. Cea mai mare zonă urbană din regiune este municipiul Comrat cu o populație de aproximativ 26,2 mii de locuitori, urmat de municipiul Ceadâr-Lunga cu 22,7 mii de locuitori și orașul Vulcănești cu 15,7 mii de locuitori (conform datelor APL).

3: PARTENERI DE IMPLEMENTARE:

Implementarea acestui proiect presupune un parteneriat compus din următoarele entități:

- ✓ Agenția de Dezvoltare Regională UTA Găgăuzia;
- ✓ Comitetul Executiv al UTA Găgăuzia;
- ✓ Administrația raioanelor Comrat, Ceadâr-Lunga și Vulcănești;
- ✓ Primăriile tuturor localităților din UTA Găgăuzia (+ operatorii locali de servicii apă-canal din aceste localități).

4: SCOPUL ȘI OBIECTIVELE:

Elaborarea acestui Studiu de Oportunitate are drept scop fundamentarea creării unui sistem public regional de alimentare cu apă și de canalizare în UTA Găgăuzia, în vederea optimizării serviciilor oferite cetățenilor prin utilizarea de resurse și facilități comune, în conformitate cu Strategia de alimentare cu apă și sanitație a Republicii Moldova (2014-2028).

Regionalizarea serviciilor urmărește realizarea obiectivelor specifice privind:

- ✓ Reducerea costurilor de producție;

- ✓ Gruparea capacităților, mijloacelor și resurselor;
- ✓ Sporirea echității accesului la servicii publice de alimentare cu apă și canalizare;
- ✓ Îmbunătățirea accesului la fonduri de investiții și dezvoltare, precum și participarea sectorului privat la modernizarea sectorului de AAC.

Studiul de Oportunitate urmează să cuprindă toate localitățile din UTA Găgăuzia precum și localitățile învecinate din raioanele Cahul, Taraclia, Basarabeasca și Cimișlia.

5: DESCRIEREA PROBLEMEI:

La moment, asigurarea cu servicii de alimentare cu apă și canalizare este organizată de 26 de operatori independenți, care furnizează servicii la nivel individual în fiecare localitate din UTA Găgăuzia.

Această fragmentare excesivă a operatorilor limitează substanțial potențialul de dezvoltare a sectorului, datorită numărului redus de consumatori deserviți de fiecare operator în mod individual:

- ✓ Toate companiile au un număr exagerat de personal (peste 10 angajați la 1.000 de conexiuni). Indicele de personal este de 16 angajați/1.000 conexiuni în cazul I.M. "Apă-Canal Vulcănești", de 13 angajați/1.000 conexiuni - la S.A. "Apă-Termo Ceadâr-Lunga¹", și de 11 angajați/1.000 conexiuni deservite - la Î.M. "Su-Canal" Comrat.
- ✓ Dotarea cu personal calificat în domeniu este o problemă acută pentru toți operatorii. Dintre toți operatorii din regiuni, doar S.A. "Apă - Termo Ceadâr-Lunga" dispune de angajați cu studii superioare în domeniu.
- ✓ Per general, dotarea operatorilor cu tehnică specializată este nesatisfăcătoare. Doar operatorul din Ceadâr Lunga, datorită valorificării unui credit din partea BERD, dispune de un nivel acceptabil de dotare cu echipamente și unități de transport specializate.
- ✓ Din punct de vedere financiar, absoluta majoritatea a operatorilor de AAC din regiune înregistrează pierderi.

Majoritatea operatorilor de servicii de AAC din regiune sunt organizați sub formă de întreprinderi municipale (Î.M) fondate de Consiliile Locale. Doar operatorul din mun. Ceadâr-Lunga este înregistrat sub formă de societate pe acțiuni (S.A.) fondată de Administrația Raională. Totodată, în câteva primării rurale mici, serviciile de AAC sunt prestate direct de către primării, fără organizarea de operatori specializați.

De menționat că la nivel de regiune se conștientizează necesitatea regionalizării serviciilor de AAC inclusiv pentru soluționarea eficientă a două probleme strategice:

- ✓ Rezolvarea problemei calității apei livrate în sistemele centralizate prin construcția și operarea aducțiunilor regionale de apă din râul Prut. La moment, peste 50% din populația regiunii nu au acces la apă potabilă calitativă.
- ✓ Rezolvarea problemei acoperirii regiunii cu servicii calitative de canalizare, prin construcția și operarea unor stații regionale de epurare a apelor uzate. La moment, regiunea se plasează pe ultimul loc în Republica Moldova după nivelul de dezvoltarea a sistemelor de canalizare (17% față de media națională de 40%).

¹ Oferă și alte genuri de activitate (salubritate și asigurarea cu agent termic)

6: REZULTATE AȘTEPTATE:

Elaborarea acestui Studiu de Oportunitate va facilita fundamentarea tehnico-economică a strategiei viitoare (pe termen scurt, mediu și lung) de regionalizare a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în UTA Găgăuzia.

În conformitate cu prevederile Strategiei de aprovizionare cu apă și sanitație a Republicii Moldova (2014-2028), la nivel de țară urmează să fie constituite câteva companii mari de prestare a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare, care să acopere cel puțin 100 mii locuitori fiecare. Scopul final al regionalizării constă în crearea a 3-5 companii regionale de alimentare cu apă și canalizare, care să acopere cu servicii întreg teritoriul țării².

La nivel operațional, în corespundere cu Conceptul de regionalizare a serviciului de alimentare cu apă și canalizare în Republica Moldova³ și Ghidul privind regionalizarea serviciului public de alimentare cu apă și canalizare, regionalizarea implică gruparea prestatorilor de servicii într-o singură structură administrativă și/sau fizică pentru a îmbunătăți serviciile și eficiența acestora, și presupune:

- ✓ Atât interconectarea sistemelor fizice de infrastructură dintre mai multe unități administrativ teritoriale;
- ✓ Cât și cooperarea organizațională între autoritățile publice locale (sau prestatorii de servicii), pentru a îmbunătăți serviciile și eficacitatea acestora, însemnând integrarea sistemelor și procedurilor financiar-contabile, sistemelor și procedurilor comerciale (relațiile cu clienții, facturarea și încasarea facturilor), resurselor umane și a sistemelor și procedurilor de management.

În mod practic, reieșind din contextul strategic și politic general și specific, regionalizarea serviciilor de AAC în UTA Găgăuzia ar putea lua una din următoarele forme:

- ✓ Constituirea unui operator regional unic de prestare a serviciilor de AAC pentru întreg teritoriul UTA Găgăuzia (26 localități cu cca 155 mii locuitori);
- ✓ Constituirea (intermediară, în baza operatorilor existenți din orașe) a 3 operatori micro-regionali de prestare a serviciilor de AAC (Ceadâr Lunga – 9 localități cu 63.000 locuitori, Comrat – 13 localități cu 67.000 locuitori, și Vulcănești – 4 localități cu 25.000 locuitori).

7: DETALII PRIVIND DEZVOLTAREA SECTORULUI (SITUAȚIA CURENTĂ):

7.1: SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APĂ:

Actualmente, cca 79% din populația UTA Găgăuzia au acces la sisteme centralizate de alimentare cu apă, din care 83% în zona urbană și 76% - în zona rurală. După acest indicator, regiunea se clasează pe primul loc (după mun. Chișinău) printre celelalte regiuni din țară, media națională fiind de doar 54%.

Toate localitățile din regiune (100%) posedă deja sisteme centralizate de alimentare cu apă, față de media națională de sub 50%. O excepție o constituie satul Chiriet-Lunga (raionul Ceadâr-Lunga), unde acoperirea cu servicii este de doar cca 16%.

² Cu excluderea localităților mici, unde urmează a fi create servicii descentralizate de aprovizionare cu servicii (sub 5.000 locuitori pentru canalizare și sub 500 locuitori pentru alimentare cu apă)

³ Aprobata prin Ordinul Ministrului Mediului #122 din 04.12.2015

Cu toate că per ansamblu calitatea rețelelor este relativ bună, sunt necesare intervenții imediate de schimbare a țevilor în special în 2 localități urbane (Comrat, Vulcănești) și 4 localități rurale (Beșalma, Copceac, Joltai, Cișmichioi).

Contrar procentului ridicat de acoperire cu sisteme de apeduct, apa livrată este în majoritate de calitate joasă și nu corespunde criteriilor pentru apă potabilă. În particular, apele subterane din regiune (unica sursă de alimentare) prezintă depășiri semnificative ale concentrațiilor maxim admisibile la compuși ca fluor, bor, sodiu și hidrogen sulfurat, iar în raionul Vulcănești inclusiv și de fier. În contextul unor asemenea impurități, sunt necesare tehnologii avansate de tratare (cu osmoză inversă), ceea ce impune costuri enorme de investiție și operare. Datorită costurilor exagerate (dar și a fragmentării excesive a fântânilor de alimentare cu apă, ceea ce ar impune un număr mare de stații de tratare), apa continuă să fie livrată fără a fi supusă unei purificări adecvate. O situație specifică se atestă în mun. Ceadâr Lunga, unde stația de tratare, construită cu ajutorul financiar al Republicii Turcia, nu a fost pusă în funcțiune, deoarece exploatarea acesteia ar implica costuri enorme de exploatare (cca €1 per m³).

7.2: SISTEMUL DE CANALIZARE:

După nivelul de acoperire cu servicii de canalizare, regiunea a stagnat semnificativ (17% din populație acoperită, față de media națională de cca 40%), fiind surclasată de toate celelalte regiuni ale țării. Doar 7 din 26 localități ale regiunii (3 urbane și 4 rurale) în general posedă sisteme de canalizare centralizată. Serviciul este practic inexistent în zona rurală, doar 2% din populație având acces la servicii centralizate de canalizare (în comparație cu 37% acoperire în zona urbană).

Calitatea apelor deversate este foarte joasă (stația de epurare a apelor uzate (SEAU) din Comrat practic nu funcționează, în Ceadâr Lunga funcționează parțial, iar în Vulcănești funcționează la doar 5% din capacitate). De menționat că, datorită uzurii fizice și morale avansate, este deja imposibilă reconstrucția SEAU din Comrat și Ceadâr Lunga, fiind necesară construcția unor sisteme absolut noi.

7.3: DISCREPANȚE INTRA-REGIONALE:

Astfel, după nivelul de acoperire cu servicii de alimentare cu apă, cea mai nesatisfăcătoare situație se atestă în raionul Vulcănești (60%), iar cea mai bună în raionul Comrat (88%). În raionul Ceadâr Lunga nivelul de acoperire cu servicii de alimentare cu apă constituie 76%.

După nivelul de dezvoltare a rețelelor de canalizare, întâietatea revine raionului Ceadâr Lunga (20%), fiind urmat de Comrat și Vulcănești (ambele cu câte 16% acoperire). Mai mult, este cazul de menționat că mun. Ceadâr Lunga posedă o acoperire de peste 90% (datorită creditului BERD/BEI), însă nivelul de conectare la rețea rămâne de circa 50%.

În ceea ce privește structura finanțărilor, pe parcursul ultimilor 8 ani, se atestă o concentrare a investițiilor în raionul Ceadâr Lunga - 62% din totalul investițiilor în domeniul alimentării cu apă și cca 90% în domeniul canalizării. Respectiv, cele mai puține investiții au fost direcționate în raionul Vulcănești (4% din total). Practic, din totalul de 208 mln investiții capitale în sectorul AAC pe parcursul ultimilor 8 ani, cca 160 mln au fost absorbite de raionul Ceadâr Lunga.

8: ETAPE ȘI CONȚINUTUL STUDIULUI DE OPORTUNITATE (TENTATIV):

Elaborarea Studiului de Oportunitate privind regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în UTA Găgăuzia va conține următoarele elemente:

Evaluarea complexă a posibilităților de regionalizare:

- ✓ Interconectarea infrastructurii fizice de infrastructură: posibilități și limite

- ✓ Consolidarea organizatorică și a managementului operatorilor: posibilități și limite
- ✓ Consolidarea financiară (tarife și investiții): posibilități și limite

Fundamentarea strategiei de regionalizare

- ✓ Evaluarea scenariilor posibile de regionalizare a serviciilor AAC în UTA Găgăuzia
- ✓ Argumentarea celui mai bun scenariu de regionalizare a serviciilor de AAC în UTA Găgăuzia
- ✓ Elaborarea strategiei de regionalizare a serviciilor de AAC în UTA Găgăuzia pe termen scurt, mediu și lung

Consultarea și agrearea opțiunilor propuse cu toți actorii implicați în proces (APC, autoritățile regionale, APL și operatorii locali):

- ✓ Activități de informare și conștientizare
- ✓ Organizarea de dezbateri tematice și găsirea soluțiilor de compromis.

9: RISCURI:

În cadrul realizării proiectului sunt necesare de analizat și gestionat următoarele riscuri:

- ✓ Rezistența APL privind regionalizarea serviciilor și cooperare intercomunitară în domeniul AAC din motive politice, economice și tarifare;
- ✓ Pasivitatea APL de a participa activ la elaborarea acestui studiu de oportunitate;
- ✓ Conștientizarea încă limitată a beneficiilor regionalizării din partea actorilor implicați.

10: COSTURI ESTIMATIVE:

Costul elaborării acestui Studiu de Oportunitate, cu implicarea atât a experților naționali cât și internaționali se estimează la 100,000 Euro.

11: PERIOADA DE IMPLEMENTARE:

Elaborarea acestui Studiu de Oportunitate urmează să fie realizată într-un termen de maxim 8 luni.

12: INFORMAȚIE DE CONTACT:

Agencia de Dezvoltare Regională UTA Găgăuzia:	mun. Comrat, str. Pobeda, 50, Tel: +373 298 2 26 93, Fax: +373 298 2 26 93, Email: adr.utag@gmail.com Director: Ianioglo Valerii
Comitetul Executiv al UTA Găgăuzia:	Mun. Comrat, str. Lenin 196 Tel: +373 (298) 24636, Fax: +373 (298) 22034 Email: bashkanat@mail.ru www.gagauzia.md Bașcan: Irina Vlah